

Hilversum
Mediastad

RAPPORTAGE 2020 ENERGIETRANSITIE

INHOUD

1. Inleiding	3
2. De ambities van 2020	3
2. Resultaten 2020.....	4
2.1. Bedrijven.....	4
2.2. Woningen	5
2.3. Maatschappelijk vastgoed.....	6
2.4. Eigen organisatie als voorbeeld	7
3. Transitievisie Warmte	9
3.1 Aardgasvrije Wijken.....	10
4. Grootschalige opwek van duurzame energie.....	12
5. Verbinding met de stad	13
6. Communicatie	15
7. Organisatie	16
8. Financiën	17

1. Inleiding

Zoals overal, zorgde de pandemie vanaf medio maart 2020 ook voor team Energietransitie dat de wereld er ineens anders uit zag. Veel kon niet meer en moest anders aangepakt worden, vanuit huis. Bovendien kampte het team naast corona-ongemakken ook met andere tegenslagen, waardoor mensen langere tijd niet beschikbaar waren. Alleen al daardoor was 2020 een uitdagend jaar.

Aan het begin van het jaar begonnen met de aanvraag voor de Proeftuin Aardgasvrije Wijken Hilversumse Meent en de Regionale Energie Strategieën (RES), vanaf half maart moest dat ineens vanuit huis. Maar ook dat ging verbazend goed bij de meeste onderwerpen: het team bleek flexibel en in staat om te schakelen op een online werkelijkheid en ook veel van onze partners bleven aan het werk. Maar niet alles kon doorgaan: een aantal dingen zijn niet gelukt of uitgevoerd. Participatie in tijden van Corona een goede vorm geven, bleek een uitdaging. Energiecoachgesprekken konden niet meer 'aan de keukentafel' plaatsvinden. Er moest overgeschakeld worden naar digitale bijeenkomsten en gesprekken, toen bleek dat Corona langer invloed zou hebben op de gebruikelijke manier van werken. Maar ook dat werkte, zij het in geringere aantallen dan gepland. Daarnaast zijn er meer elektrische deelauto's bijgekomen in Hilversum en belangrijker: meer gebruikers van deze deelauto's. Bedrijven hebben toch geïnvesteerd in duurzaamheid. De concept-RES is vastgesteld, onze aanvraag voor de Proeftuin Aardgasvrije Wijken is gehonoreerd. De startnotie voor de Transitie Visie Warmte is vastgesteld in januari 2021.

De focus lag in 2020 op energiebesparing, in verleiding van onze inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties om zelf aan de slag te gaan met isolatie van hun pand. En om ze daarbij te helpen. Daarnaast is er via de RES en lokaal met onze Green deal coaches gewerkt aan opwek van duurzame energie door zonnepanelen.

2020 was formeel het laatste jaar van het programma Duurzaam Hilversum 2016-2020. Belangrijk daarin was de relatie met de andere duurzaamheidsthema's. De speerpunten voor 2020 waren:

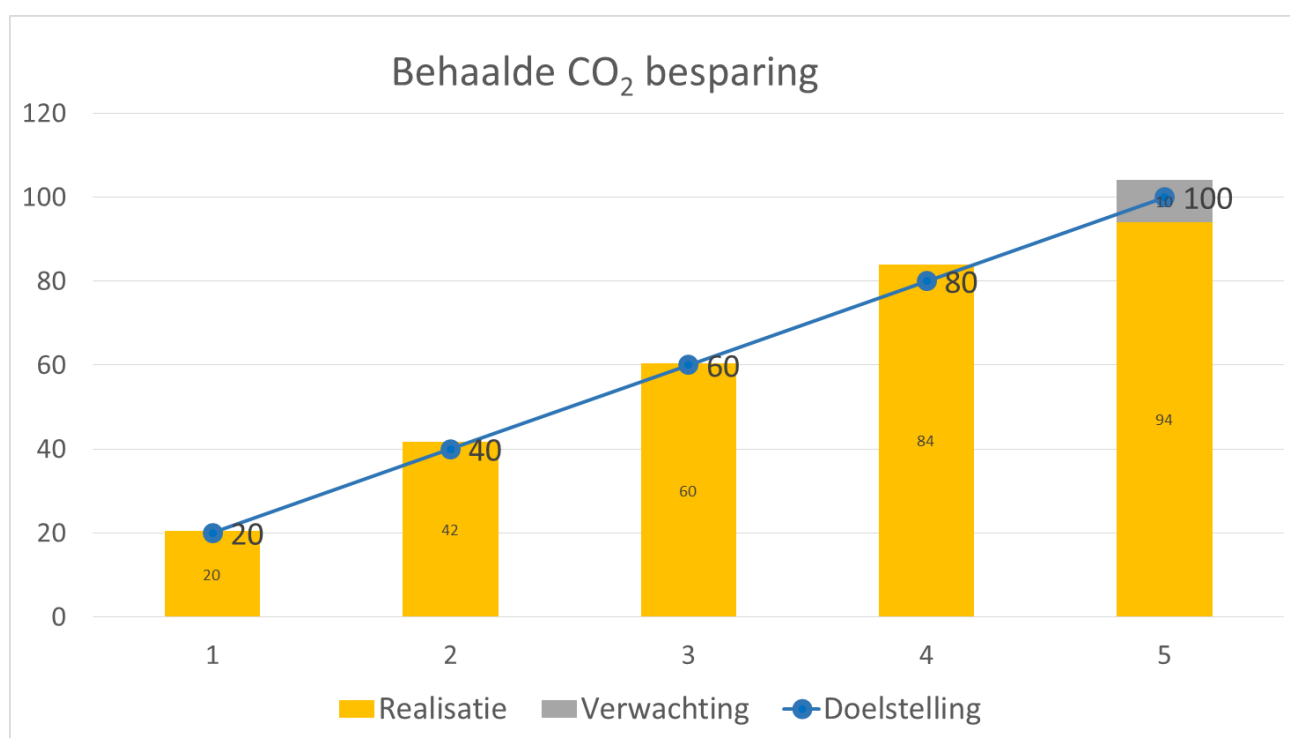
- energiebesparing (voortzetting en intensivering, regionaal energiedienstenbedrijf)
- Opstellen Energietransitievisie 2021-2025 inclusief uitvoeringsprogramma
- Transitievisie warmte / aardgasvrije wijken
- Proeftuin aardgasvrije wijken, aanvraag De Hilversumse Meent
- Participatietraject lokale verrijking RES
- CO₂-neutrale bedrijfsvoering
- Minimaal 100 kton CO₂-reductie bereiken

2. De ambities van 2020

2. Resultaten 2020

De activiteiten uitgevoerd als geformuleerd in het jaarplan Duurzaam Hilversum 2020 hebben naar verwachting geleid tot een CO₂-reductie van bijna 20 Kton. Hierdoor staat de CO₂-reductie nu op 104 Kton sinds het begin van het programma in 2016. Daarmee is de doelstelling van een reductie van 100 Kton naar verwachting behaald. Naar verwachting, omdat sommige gegevens niet meer, of nog niet beschikbaar zijn. Dit geldt bijvoorbeeld voor de EED Energie Audit, waar per 1 juli 2019 de bevoegdheid tot controle niet meer bij de gemeente maar bij RVO (Rijk) ligt. Hierdoor hebben wij geen actueel inzicht in de bespaar gegevens van de grote bedrijven. In voorgaande jaren leverde deze Energie controles besparing van 4 tot 13 Kton per jaar op. Daarnaast zijn de definitieve cijfers over de CO₂-reductie van de afvalscheiding nog niet bekend.

2.1. Bedrijven

	Koplopende bedrijven hebben betere marktkansen gekregen dankzij professionele ondersteuning bij het besparen van energiegebruik. De overige Hilversumse bedrijven voldoen aan de minimale eisen voor energieprestatie.	Status
1	Voortzetten van de Green Deal Coach Media.	●
2	Voortzetten van de Green Deal Coach Kantoren en Bedrijfsmatig Vastgoed.	●
3	Voortzetten van de Green deal Gijsbrecht	●

Ondanks Corona heeft de Green Deal Coach Kantoren en Bedrijfsmatig Vastgoed bereikt dat er in totaal 602.300 kWh extra aan elektriciteit wordt opgewekt door zonnepanelen op de daken van bedrijven. Per

kWh is de besparing 649 gram CO₂. Daarnaast zijn er voorbereidingen getroffen voor de aanleg van zonnepanelen in 2021. De verwachting is dat er dan 3.765.316 kWh extra kan worden opgewekt door zonnepanelen op daken van Hilversumse bedrijven.

Vanuit de Green Deal Media is in 2019 ingezet op het stimuleren van duurzame innovatie op het Mediapark. Daadwerkelijke energiebesparing is gerealiseerd met duurzame inkoop van energie voor de bedrijven op het mediapark. Dit is voortgezet in 2020. Daarnaast is een SDE+-subsidie aangevraagd en verleend voor 11.000 zonnepanelen op de daken van de gebouwen op het Mediapark. De verwachting is dat die in 2021 daadwerkelijk geïnstalleerd zullen worden.

Voor het Arenapark is de energietransitie een integraal onderdeel geworden van het Masterplan. In 2020 is er een opdracht gegeven voor een onderzoek naar de mogelijkheden van een warmtenet op het Arenapark. Dit onderzoek wordt in 2021 uitgevoerd.

Handhaven

Er is stimulerend toezicht in het kader van de informatieplicht energiebesparing. Voorafgaand hieraan zijn 1470 bedrijven in Hilversum aangeschreven en is hen kenbaar gemaakt dat zij verplicht zijn om de zogenaamde erkende energiebesparing uit te voeren. Maatregelen die binnen 5 jaar terugverdiend kunnen worden, moeten direct uitgevoerd worden. Dit wet- en regelgeving blijft onveranderd, maar per 1 juli 2019 is de bevoegdheid tot toezicht en handhaving over gegaan de RVO. Hierdoor beschikt de gemeente niet meer zelf over de meest actuele cijfers, maar zijn deze periodiek op te vragen bij het RVO.

2.2. Woningen

	Doel: het versnellen van energiebesparing bij woningen door bewoners te ontlasten bij het nemen van energiebesparende maatregelen en door het bieden van handelingsperspectief.	Status
1	Start regionaal energiedienstenbedrijf	
2	1000 energiecoachgesprekken en kleine energiebesparende maatregelen	
3	Energiecoöperaties in staat stellen om bewoners te informeren over en te stimuleren tot energie besparen en -opwekken.	
4	De duurzaamheidslening uitbreiden	
5	Het lopende VvE-verduurzamingsproject wordt geïntegreerd in het regionaal energiedienstenbedrijf.	
6	Go/no-go op garantiestelling verduurzaming VVE projecten door de gemeente al dan niet in regioverband.	

Energiedienstenbedrijf (EDB)

Het Regionaal Energiedienstenbedrijf is van start gegaan, zie college- en raadsinformatiebrief (27-01-2021). Doel van deze stichting is om de verbindende factor te zijn tussen energiecoöperaties (energiecoaches), Duurzaam Bouwloket (algemene duurzaamheidsinformatie en advies), professionele adviseurs, aannemers en installateurs en de opleidingen daarvoor. De eerste bouwteams zijn gevormd en reeds aan de slag om productmarktcombinaties (renovatieconcepten) te ontwikkelen en implementeren voor VvE's, jaren '30 woningen, jaren '70 woningen en jaren '95 woningen. De overige bouwjaren/perioden en met name monumenten behoeven extra aandacht. Het belevingscentrum bij Bouwmensen in Bussum is in december opgeleverd. De inrichting vindt plaats begin 2021, waarna bewoners daar terecht kunnen voor advies en beleving van de maatregelen.

Energiecoöperaties /RRE

Er zijn 353 energiecoachgesprekken geweest en vouchers uitgedeeld voor kleine energiebesparende maatregelen. De 1000 gesprekken zijn helaas niet gehaald. Dit is een direct gevolg van de pandemie. Zeker in de eerste helft van dit jaar konden er weinig gesprekken plaatsvinden, inmiddels is er omgeschakeld naar digitale gesprekken en gesprekken op 1,5m.

We hebben de Energiecoöperaties opdracht gegeven om bewoners te informeren over- en te stimuleren tot energie besparen en -opwekken. Daarnaast zijn we bezig met de uitvoering van de Regeling Reductie Energie¹ en hebben we eind 2020 een aanvraag ingediend voor de Regeling Reductie Energie Woningen (RREW). Bij de eerste regeling was de doelgroep woningeigenaren, bij de tweede regeling worden ook veel huurders meegenomen en aangespoord om kleine energiebesparende maatregelen te nemen. Inmiddels is ook het bericht ontvangen dat de RREW aanvraag gehonoreerd is (€ 510.000,-).

VvE Projecten

Het lopende VvE-verduurzamingsproject is geïntegreerd in het regionaal Energiedienstenbedrijf. Er is besloten geen garantiestelling te geven voor verduurzaming bij VvE Projecten. Dat is niet uitvoerbaar gebleken.

Duurzaamheidslening

In februari 2020 moesten we de aanvragen voor de duurzaamheidslening tijdelijk aanhouden. Het budget was uitgeput. Inmiddels is het budget van de duurzaamheidslening opgehoogd met 1 miljoen euro. En is de regeling weer opengesteld. De regeling blijkt vooral te worden gebruikt voor de aanschaf van zonnepanelen. Zo stellen we Hilversummers in staat om zelf zonnepanelen op het eigen dak te realiseren.

Maatregel	Aantal woningen	Bedrag (som)	Bedrag (gemiddeld)
Isoleren	4	€ 58.064	€ 14.516,00
Isoleren en warmtepomp	1	€ 25.000	€ 25.000,00
Isoleren en zonnepanelen	2	€ 35.308	€ 17.654,00
Zonnepanelen	13	€ 73.933	€ 5.687,15
Eindtotaal	20	€ 192.305	€ 9.615,25

Verstreckte duurzaamheidsleningen 2020

2.3. Maatschappelijk vastgoed

	Doel: Maatschappelijk vastgoed	Status
1	De energietransitie in het Integraal Huisvestingsplan scholen opnemen	●
2	Starten met een Green Deal coach energietransitie onderwijs	●
3	Voortzetten lesprogramma Eco-Schools Hilversum	●
4	Voortzetten praktische ondersteuning verduurzaming buitensportaccomodaties	●
5	Voortzetten duurzaamheidslening maatschappelijk vastgoed	●
6	Value case benadering onderzoeken	?

Dit hebben we gedaan:

- Op 6 mei 2020 heeft de raad het Integraal Huisvestingsplan 2020-2035 (IHP) over onderwijshuisvesting aangenomen. Daarin is de energietransitie opgenomen als onderdeel van dit

¹ Namens de gemeente is er eind 2019 een aanvraag gedaan, die is toegekend.

plan voor kwalitatief goede schoolgebouwen. Het IHP is in co-creatie tussen gemeente en schoolbesturen opgesteld. Eén van de concrete resultaten van de uitvoering van het IHP is “Realisatie van 24 energie neutrale, aardgasvrije schoolgebouwen en verduurzaming van de overige 46 schoolgebouwen, die in stand worden gehouden.” Bij de eerste 24 bedoelde scholen gaat het om nieuwbouw, sloop/nieuwbouw en de te renoveren scholen.

- Na vaststelling van het IHP is ervoor gekozen om niet te gaan starten met een Green deal coach energietransitie onderwijs, zoals wel in het jaarplan energie was opgenomen. In plaats daarvan is ingezet op extra capaciteit bij onderwijshuisvesting voor de uitvoering van het IHP, door werving van een nieuwe medewerker met deskundigheid met betrekking tot de energiehuishouding en verduurzaming van onderwijsgebouwen.
- Voortzetten lesprogramma Eco-Schools Hilversum. Dit programma is ook in 2020 uitgevoerd in opdracht van de Gemeente door de Stichting Omgevingseducatie Gooi, Vechtstreek en Eemland. Zij werken daarbij samen met de Eco-Schools Nederland. In 2020 hebben zes scholen gewerkt met Eco-Schools. Leerlingen onderzoeken gedurende een lesochtend via een hun school op 10 thema's van duurzaamheid en bedenken verbetermaatregelen. Het vervolgtraject is een 2 tot 3-jarig stappenplan met als basis een Eco-team van leerlingen. De school wordt ondersteund d.m.v. een coach, lessen en materialen. Deelnemers in 2020 zijn het MBO-College, OBS Lorenschool, Kindercampus, Van Hasselschool, J. van Rijckenborghschool en Savornin Lohman Mavo.
- Voortzetten praktische ondersteuning verduurzaming buitensportaccommodaties. Verenigingen die meer energie gebruiken dan een drempelwaarde, hebben sinds 2020 te maken met een informatieplicht in het kader van de Wet milieubeheer. In Hilversum gaat dat om circa 6 sportverenigingen. De gemeente heeft Klimaatroute opdracht verleend om deze sportverenigingen zo nodig te ondersteunen om aan deze energie-informatieplicht te kunnen voldoen. Daarbij kan Klimaatroute terugvallen op de eerdere energieadviezen, die zij voor de buitensportverenigingen in Hilversum hebben opgesteld.
- Voortzetten duurzaamheidslening maatschappelijk vastgoed. Deze lening was ook in 2020 beschikbaar voor scholen en sportverenigingen. Zij maken hier sporadisch gebruik van.

2.4. Eigen organisatie als voorbeeld

	Doel: CO₂-neutrale bedrijfsvoering in 2022 realiseren, waardoor de gemeente mede als voorbeeld fungeert en invulling geeft aan het doelstellingen vanuit het Klimaatakkoord.	Status
1	Een CO ₂ -reductieplan inclusief routekaart duurzame bedrijfsvoering.	●
2	Certificering van de gemeente Hilversum volgens de CO ₂ -prestatieladder niveau 3	●
3	Start regionale kennisdeling op circulaire economie in de Openbare Ruimte	●
4	Het voorbereiden van inkoop van duurzame energie voor de contractperiode vanaf 2022	●
5	Borging van CO ₂ -reductie in de inkoopvoorwaarden	●
6	Projecten/aanbestedingen waarin CO ₂ -reductie en circulariteit is meegenomen	●
7	Actieve communicatie naar medewerker over de CO ₂ -neutrale bedrijfsvoering	●

CO₂ Neutrale Bedrijfsvoering

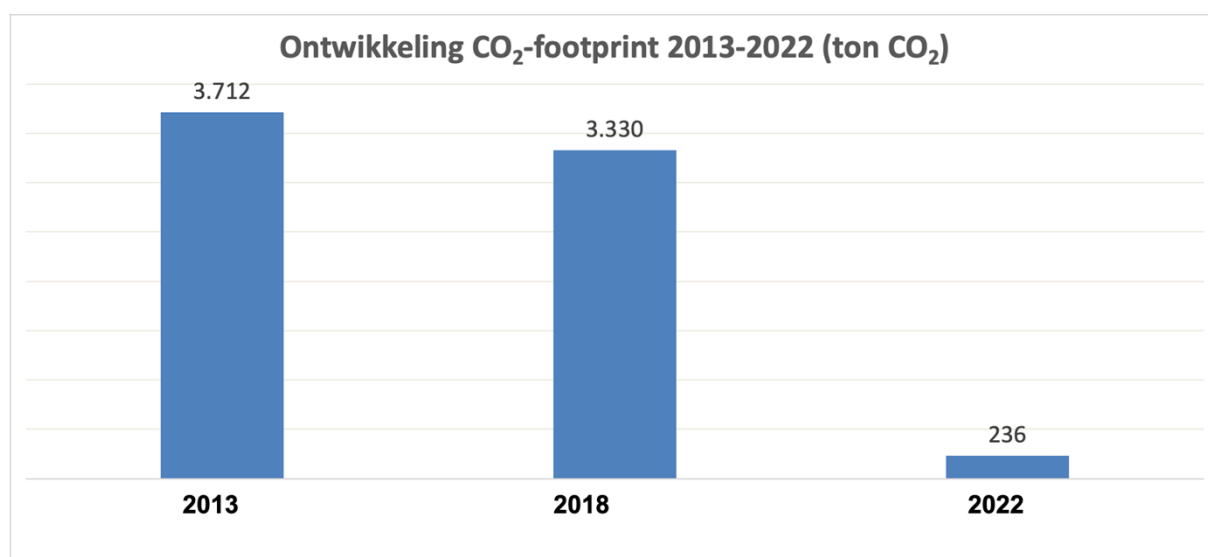
Binnen de eigen bedrijfsvoering hebben we gekozen voor een planmatige en gefaseerde aanpak, waarbij we allereerst de energievraag binnen onze bedrijfsvoering sterk verminderen. Daarna bekijken we op welke wijze we hernieuwbare energie kunnen inzetten, zowel via eigen opwek op en rond onze gebouwen, als via duurzame inkoop. Tot slot maken we efficiënt gebruik van fossiele brandstoffen op het moment dat er (nog) geen hernieuwbare bron voorhanden is. De CO₂-uitstoot van deze fossiele bronnen worden door ons gecompenseerd. Zodoende leggen we een stevige basis voor de toekomst. De afgelopen jaren hebben we flink ingezet op het treffen van energiebesparende maatregelen waardoor ons energieverbruik is afgenomen. Enkele voorbeelden: de conventionele lampen van de lantaarnpalen worden planmatig vervangen voor LED verlichting, de lampen in de parkeergarages zijn vervangen voor LED verlichting, de verlichting in de gebouwen Stads kantoor en Raadhuis wordt verder vervangen voor LED verlichting en binnen ons eigen wagenpark worden benzineauto's vervangen voor elektrische auto's. De CO₂ footprint gaat hierdoor tussen 2013 – 2022 dalen van 3.712 ton CO₂ naar 2.670 ton CO₂. Dit is een daling van 28%.

Daarnaast hebben we een bijdrage geleverd aan de opwekking van hernieuwbare elektriciteit. Dit doen we door zonnepanelen op de daken van het Stads kantoor en de Gemeentewerf en via de inkoop van duurzame elektriciteit. Dit leidt tot een resterende CO₂ footprint van 236 ton CO₂ per jaar. Hiermee is in de periode 2013 -2022 een daling voorzien van 94% van de CO₂ footprint van de Gemeente Hilversum.

De resterende CO₂ footprint wordt veroorzaakt door het gebruik van aardgas t.b.v. de cv-installaties in het Raadhuis, de Villa en het Stads kantoor (136 ton CO₂), het huurpand Sociaal Plein, (46 ton CO₂) en het gebruik van diesel voor de voertuigen van de gemeentewerf (54 ton CO₂).

Deze voertuigen kunnen op dit moment nog niet worden vervangen omdat het benodigd vermogen (PK) niet via elektrische voertuigen beschikbaar is. Wel gaan de technologische ontwikkelingen momenteel erg hard. We onderzoeken daarom of biodiesel als brandstof toegepast zou kunnen worden en/of dat elektrificatie van een gedeelte van de voertuigen mogelijk is. Biodiesel en elektrificatie leidt tot een fors lagere CO₂ uitstoot.

Sinds 1 januari 2020 wordt de CO₂ uitstoot van het ingekochte aardgas via Gold Standard CO₂- certificaten* gecompenseerd. Daarmee is het als groen gas te typeren. Gold Standaard CO₂-certificaten kosten € 8,20,- per ton CO₂-uitstoot. Door het aanschaffen van Gold Standard CO₂-Certificaten wordt deze resterende CO₂-uitstoot (236 ton per jaar) gecompenseerd en de CO₂ neutrale bedrijfsvoering bereikt.

Ontwikkeling CO₂ footprint periode 2013 – 2022

Toelichting op figuur:

- Door de reeds genomen en voorziene maatregelen in combinatie met de eigen opwek en inkoop van groene elektriciteit daalt de CO₂ footprint naar 236 ton per jaar.
- Deze CO₂-uitstoot veroorzaakt door het gebruik diesel voor de voertuigen Gemeentewerf (54 ton CO₂ per jaar) en het aardgas verbruik van de gebouwen Villa, Stads kantoor en Raadhuis en Sociaal Plein (182 ton CO₂ per jaar).
- In de totale periode 2013 (3712 ton CO₂) tot 2022 (236 ton CO₂) is de CO₂ footprint met 94% verlaagd.

Scope 3 emissies

De scope 3 emissies zijn alle emissies als gevolg van processen waar de gemeente indirecte invloed op kan uitoefenen. De gemeente is hiervan geen directe eigenaar van de processen en is hier afhankelijk van derden. De gemeente kan bij de inkoop van deze producten en diensten vanuit haar rol als opdrachtgever, door gerichte eisen te stellen, indirecte invloed uitoefenen op de wijze van levering, gebruik en afvoer van producten en diensten en de bijbehorende CO₂ uitstoot in deze processen.

De CO₂ prestatieladder is een methodiek om CO₂-reductie binnen het eigen processen op een planmatige wijze te borgen. Wij zullen hierover zowel intern als extern communiceren.

De wijze van voortgang wordt objectief gerapporteerd via een monitor door een externe auditor.

In 2020 zijn er meerdere gemeenten gestart met deze methodiek, zodat onderling vergelijk en kennisuitwisseling mogelijk is. De CO₂ prestatieladder is tevens een instrument wat toegepast gaat worden binnen ons inkoopbeleid. Door ons zelf te certificeren laten we aan de markt het goede voorbeeld zien.

De gemeente is in maart 2021 gecertificeerd. Dat betekent dat zij hierdoor gegarandeerd een werkend CO₂-managementsysteem heeft voor de organisatie en de projecten. Normaal zit tussen de aankondiging dat we gaan starten en het behalen van het eerste certificaat een half tot heel jaar. Nu hebben we dit traject (met dank aan alle betrokken collega's) binnen 9 weken afgerond. Maar deze certificering betekent niet dat het dan klaar is. De gemeente zal halfjaarlijks alle verbruiken, maatregelen en acties op en rij zetten. Daarna worden wij jaarlijks extern getoetst op deze ambities, verminderingen en onze continue verbetering. Het is een doorlopend proces voor de lange termijn. Op deze manier maken we onze doelstellingen op energiebesparing heel helder en dragen we concreet bij aan het verbeteren van duurzaamheid.

3. Transitievisie Warmte

	Doel: Concept Transitievisiewarmte vaststellen.	Status
1	Concept transitievisie warmte vaststellen	
2	Start participatieproces met stakeholders vanaf de zomer	
3	In 2020 de buurten te betrekken door het houden van een buurtenchallenge	

In januari 2021 is het Startdocument voor de Uitgangspunten en verdere uitwerking van de Transitievisie Warmte Hilversum vastgesteld. We hebben de uitgangspunten vastgesteld die richting geven aan de aanpak van het isoleren en aardgasvrij maken van de gebouwde omgeving. Elke gemeente moet voor eind 2021 een transitievisie warmte vaststellen.

In lijn met de landelijke aanpak wilden we in Hilversum aan de slag met een buurtgerichte aanpak. Echter door het uitbreken van de coronacrisis bleek participatie door middel van een buurtenchallenge niet uitvoerbaar te zijn. Daarnaast heeft de raad bij het vaststellen van het Startdocument besloten om nog geen uitvoeringsplannen te maken op buurtniveau. Daarvoor is nog teveel onzeker. Zoals de betaalbaarheid, maar ook de praktische uitvoerbaarheid.

Hilversum kiest nadrukkelijk voor een aanpak waarin draagvlak en initiatief vanuit de samenleving een belangrijk criterium is bij het bepalen welke initiatieven als kansrijk gezien kunnen worden. Om die reden organiseren we geen buurtenchallenge, zoals initieel beoogd was, maar sluiten we wel aan bij initiatieven van onderaf. Daarnaast organiseren we in 2021 een participatietraject om samen met de Hilversumse samenleving het Startdocument verder uit te werken tot de Transitievisie Warmte en ronden we de technische analyse van de buurten af.

3.1 Aardgasvrije Wijken

	Doel: Indienen aanvraag Proeftuin Aardgasvrije Wijken voor De Hilversumse Meent.	Status
1	aanvraag indienen voor 1 april Proeftuin Aardgasvrije Wijken	●
2	Uitvoeren fase 2 wijkaanpak Hilversumse Meent Aardgasvrij	●
3	We volgen actief de uitkomsten van het haalbaarheidsonderzoek Kerkelanden.	●

Hilversumse Meent

In het voorjaar van 2021 is de Aanvraag Proeftuin aardgasvrije wijken ingediend door de gemeente. Voor deze aanvraag is er nauw samengewerkt met verschillende partners, zoals Stichting de Hilversumse Meent, De Alliantie, Liander, Het Gooi en Omstreken. Deze samenwerking heeft zijn vruchten afgeworpen: op 26 oktober kregen we te horen dat de gemeente de subsidie heeft gekregen. Het gaat ons de komende jaren helpen om een deel van de wijk de Hilversumse Meent van het gas af te halen. Ondertussen leren we veel, zoals hoe betrekken we de inwoners, hoe kun je opschalen, welke technieken werken wel en welke niet, etc. Deze lessen kunnen we toepassen op andere wijken in Hilversum, maar we gaan ze ook breder delen. In november zijn we vanuit het Leerprogramma al meegenomen bij veel informatieve sessies die ons gaan helpen bij de uitvoering.

In voorgaand jaar hadden we in de Meent al onderzoek gedaan naar het niveau van isolatie en de gebruikte (warmte)technieken in de woningen van de Meent. We weten nu veel van de woningen. Maar we hadden ook nog wel wat vragen. Een belangrijke vraag is: zijn de woningen in de Meent ook met een lagere temperatuur comfortabel te verwarmen? Als we dat weten, kunnen we namelijk beter inschatten hoeveel isolatie er nodig is, en welk warmteafgiftesysteem (type radiator) vereist is. Hiervoor is in 2020 een onderzoek gestart. Bij 13 bewoners mochten we het verwarmingsdeel van de CV-ketel lager instellen. We hebben slimme thermostaten opgehangen die monitoren hoe de CV-ketel werkt. Tegelijkertijd houden de bewoners hun comfortbeleving bij. Door deze praktijkstudie kunnen we na het stookseizoen 2020/2021 betere uitspraken doen over het vereiste isolatieniveau.

Daarnaast hebben we in 2020 een start gemaakt met de voorbereiding voor een verdiepende studie naar alternatieve, duurzame warmtescenario's in de Meent. De huidige warmteoptieanalyse (2018) is toe aan een update vanwege nieuwe ontwikkelingen. Daarnaast heeft de huidige warmteoptieanalyse op onderdelen het niveau van een QuickScan, terwijl bij bewoners en werkgroepleden de behoefte is ontstaan naar meer diepgang, context en toelichting. De uitvoering van de verdiepende studie loopt door tot in begin 2021.

Kerkelanden

Energiecoöperatie HET, Firan (warmtenetbeheerder) en Waternet (waterschap) hebben in 2020 een haalbaarheidsonderzoek uitgevoerd voor een warmtenet in Kerkelanden. In december zijn de resultaten gepresenteerd tijdens 2 online bewonersavonden. Eind januari zijn de (deel)rapporten uitgebreid gepresenteerd aan de gemeente.

Het onderzoek is grondig en degelijk uitgevoerd naar een van te voren afgebakende vraag: de technische, financiële, organisatorische en sociaal-maatschappelijke aspecten van een warmtenet voor de gehele wijk op basis van Thermische energie uit oppervlaktewater (TEO) en –afvalwater (TEA). En dat afgezet tegen de huidige situatie van verwarming middels aardgas en een situatie waarbij elke woning een eigen warmtepomp krijgt. Conclusie op hoofdlijn: technisch haalbaar, organisatorisch met de buurt haalbaar, financieel moeizaam. Het onderzoek biedt veel informatie en leidt mogelijk tot een vervolg. Positieve bijkomstigheid is dat er vanuit de buurt een groep mensen actief is geworden ter bevordering van de energietransitie onder de naam Vereniging Kerkelanden Energie Neutraal (VerKEN). Dat biedt perspectief om verder te gaan, te beginnen met bewustwording van bewoners en de isolatie van woningen.

4. Grootschalige opwek van duurzame energie

	Doel: de dit jaar benodigde stappen in het landelijke proces voor de Regionale Energie Strategie (RES) doorlopen, met als speerpunt “lokale verrijking” door middel van participatie.	Status
1	Uitbrengen van advies door de lokale Adviesgroep Grootschalige Energieopwekking over de RES (februari)	●
2	Bespreken van de concept RES in de gemeenteraad. De raad kan wensen en bedenkingen bij de concept RES indienen (juli)	●
3	Concretisering van de concept RES samen met Hilversummers (november)	●
	De relevante informatie uit de concept RES is opgenomen in de Omgevingsvisie en onderdeel van de MER Omgevingsvisie.	●

Dit hebben we gedaan:

- Deze lokale Adviesgroep Grootschalige Energieopwekking van 50 Hilversummers over de RES heeft advies uitgebracht in februari. Zie ook https://aardgasvrij.hilversum.nl/Home_Hilversum_aardgasvrij/Inhoud_HilversumAardgasvrij/leder_een_doet_wat/Adviesgroep_Regionale_Energie_Strategie_Er_moet_wat_gebeuren Dit is belangrijke inbreng geweest bij het opstellen van de Concept RES Noord-Holland Zuid, waarin de adviezen zo goed mogelijk zijn overgenomen en vertaald.
- De gemeenteraad heeft op 1 juli de Concept-RES Noord-Holland Zuid behandeld en Wensen en bedenkingen opgesteld bij de RES Noord-Holland Zuid. Voorafgaand hebben verschillende leden van de lokale Adviesgroep RES ingesproken tijdens de commissiebehandeling, om dit advies goed voor het voetlicht te brengen. De raad heeft in de wensen en bedenkingen ook gebruik gemaakt van dit advies, onder meer door versneld in te zetten op zon op alle grote daken. Ook heeft de raad in de wensen en bedenkingen de enige zoeklocatie voor een windmolen bij de afslag A27 Hilversum geschrapt. Het schrappen van zoeklocaties voor windenergie is ook door de raden van de andere Gooise gemeenten gedaan voor hun grondgebied.
- Na de zomer is ingezet op concretisering van de zoeklocaties, met de focus op de verkenning van zonne-energie op het terrein van Vliegveld Hilversum. De voorbereidingen hiervoor zijn in het najaar van 2020 gestart. Vanuit het programma RES Noord-Holland Zuid is in nauwe afstemming met Hilversum en de regio opdracht verleend aan de Participatiecoalitie Noord-Holland en adviesbureau Tauw voor ondersteuning bij deze verkenning. De verkenning zelf is vervolgens in januari-februari 2021 uitgevoerd met diverse belanghebbenden zoals de Stichting Vliegveld en buurgemeente Wijdemeeren.
- De energietransitie, inclusief de RES, is één van de onderwerpen in de Omgevingsvisie Hilversum. In de eerste helft van 2020 is de PlanMER Omgevingsvisie Hilversum opgesteld door Arcadis in opdracht van de gemeente. Ook is energie onderdeel van het beoordelingskader voor deze MER. In de participatie rondom de Omgevingsvisie is de energietransitie in de burgerpeiling onder duizenden inwoners als één van de belangrijkste opgaven voor Hilversum naar voren gekomen.

5. Verbinding met de stad

	Doel: Alle Hilversumse inwoners en bedrijven in de gelegenheid stellen om mee te denken, te praten en te doen met de Hilversumse energietransitie.	Status
1	met Hilversum100 afspraken maken over de definiëring van hun positie en activiteiten, bijvoorbeeld de rechtspositie en het aantrekken van externe financiering	
2	Ondersteunen van HET, HilverZon en Hilversum100 bij het uitvoeren van hun activiteiten	
3	Herdefiniëring van de relatie met de energiecoöperaties HET en HilverZon (opdrachtgever/ opdrachtnemer)	

Ondanks de corona crisis is er toch veel gelukt, mede dankzij de inzet vanuit HET, Hilverzon en de Hilversum 100. De Hilversum 100 heeft een aantal activiteiten kunnen ontplooiën. Zo komt binnenkort een nieuwe website online en een van de hoogtepunten was de Duurzame driedaagse. In het staartje van 2020 is de Hilversum 100 bezig met het oprichten van een stichting, waardoor ze in 2021 ook zelf fondsen kunnen gaan werven en niet meer volledig afhankelijk zijn van de gemeente voor subsidie.

HET heeft in 2020 meerdere subsidies gekregen. Een van de subsidies is gericht op het stimuleren van het autodelen. Ondanks de corona crisis hebben zij ook goede voortgang geboekt, niet zoveel als gewenst omdat in maart ook dit project tijdelijk stil kwam te liggen. Het project krijgt nog een vervolg in 2021. In 2020 hebben ze het volgende bereikt:

- Er zijn 3 elektrische deelauto's geplaatst in de Astronomische buurt (postcodegebied 1221 en 1223), waarvan één elektrische deelauto afkomstig is uit de Heibuurt (fase 2). Het laat beschikbaar komen van de laadpunten was een van de oorzaken voor het niet realiseren van de doelstelling;
- Nog niet alle deelauto's hebben een thuisstation;
- Er zijn aan het eind van deze fase 89 deelnemers aan het elektrisch autodelen;
- Het totaal aantal elektrische deelauto's van HET ligt nu op 7.

Een van de andere projecten waar HET subsidie voor heeft gekregen is het organiseren van Energie-bespaar-avonden. Met kleine groepjes wordt bij elkaar gekomen en wordt er besproken welke maatregelen je in en om je huis kunt nemen om energie te besparen. Uiteraard is dit nu lastig, vandaar dat dit project doorloopt tot eind 2021.

Ook Hilverzon heeft over 2020 weer een subsidie van ons gekregen. We wachten nog op de rapportage.

Met zowel HET, Hilverzon en de Hilversum 100 is gesproken over hoe nu verder na 2020. Alle drie hebben aangegeven, zich verder te willen professionaliseren en zelf ook fondsen te gaan werven anders dan een gemeentelijke subsidie. Er is tevens een onderzoek gedaan door het Klimaatverbond, dat in opdracht van de gemeente heeft gekeken hoe en welke rol wij als gemeente hierin moeten spelen. Dit rapport is begin 2021 gepresenteerd. De hoofdconclusie daaruit is dat Hilversum een heel mooie structuur van enthousiaste en georganiseerde vrijwilligers heeft opgebouwd. De energiecoöperaties functioneren goed, maar zijn elk te klein voor een professionaliseringsslag die nodig is in deze fase van de energietransitie. De omvang van de markt maakt dat er hooguit ruimte is voor één professionele energiecoöperatie in Hilversum en dat een goede samenwerking of zelfs fusie tussen HilverZon en HET vanuit bedrijfseconomisch oogpunt wenselijk zou zijn. Het gesprek daarover loopt. Vanwege het feit dat door bestuurlijke besluiten van de gemeente verdienmodellen voor de energiecoöperaties in Hilversum minimaal zijn (geen windmolens, geen grote zonneparken, professioneel advies via Energiedienstenbedrijf), zal de gemeente de coöperaties moeten blijven ondersteunen. Anders kunnen zij hun belangrijke taak in de energietransitie niet naar behoren vervullen.

6. Communicatie

	Doel: In Hilversum vertellen we duidelijk wat we doen en verantwoorden we transparant over onze inspanningen en resultaten.	Status
1	Aanschaf BSR Model voor de energietransitie.	
2	Start Campagne met Hilversumse verhalen	

Afgelopen jaar is er communicatie inzet geweest op diverse acties en projecten genoemd in deze rapportage. Bijvoorbeeld de RRE-subsidie, RES, TVW en Meent Aardgasvrij. Daarbij is vaak samen gewerkt met partners zoals de energiecoöperaties en de regio Gooi en Vechtstreek.

In 2020 is extra inzet geweest op de PAW aanvraag voor de Meent waarin participatie en communicatie een belangrijk onderdeel was. Er is een communicatie en participatiestrategie gemaakt. Lopend het jaar is de wijk op verschillende momenten geïnformeerd over deze aanvraag, de uiteindelijke toekenning en wat dat betekent voor de wijk. Dat is gebeurt via huis-aan-huis nieuwsbrief (2x), de digitale nieuwsbrief en artikelen in het wijkblad. Deze middelen zijn ook ingezet om bewoners op de hoogte te houden van de actuele ontwikkelingen van de werkgroep Meent Aardgasvrij. De publicatie van de staalkaarten was een belangrijke mijlpaal. Fysieke bewonersbijeenkomsten en activiteiten in de Meent zijn door de coronacrisis afgelast.

Daarnaast is een messagehouse opgesteld in afstemming met de omgevingsvisie. Er zijn verschillende verhalen gemaakt voor de gemeentepagina en social media. In 2020 zijn duurzame ondernemers in de stad in beeld gebracht. De digitale nieuwsbrief is maandelijks verschenen met verhalen over initiatieven en activiteiten in de stad. Ook nieuwsberichten van onze partners (energiecoöperaties en Hilversum100) zijn daarin meegenomen. De samenwerking met de energiecoöperaties en Hilversum100 op het gebied van communicatie heeft ook vorm gekregen door een gezamenlijke duurzaamheidskalender op de raadhuis aan huis pagina en op socials. Deze is door de coronacrisis helaas slechts enkele keren verschenen.

De landelijke campagne 'Iedereen doet wat' is niet lokaal vertaald. De regionale uitrol als ook de landelijke doorontwikkeling is in 2020 voor een groot deel stil komen te liggen door de coronacrisis. Binnen Hilversum is besloten hierin een pas op de plaats te nemen. In 2021 wordt dit opgepakt in een andere vorm.

De BSR leefstijlen energietransitie is aangeschaft. We hebben nu een beter beeld van de belevingswerelden van de Hilversummers en gebruiken deze in onze strategie voor communicatie en participatie.

7. Organisatie

Doel: Het programmateam heeft als doel de energietransitie op de agenda te krijgen en te houden. Daarnaast zorgt het team ervoor dat de energietransitie deel uitmaakt van de standaard beleid en planvorming cycli. De energietransitie moet breed in de organisatie gedragen worden. Het onderwerp energietransitie dient integraal deel uit te maken van plannen en projecten.

Door het uitbreken van de coronacrisis is een en ander anders gelopen dan dat we verwacht hadden. Zo zijn veel planningen niet gehaald, werden bijeenkomsten afgeblazen.

Aanvankelijk was het plan om onderstaande documenten in november 2020 in de raad te kunnen bespreken. Dit is niet gelukt. Oorzaken zijn te vinden in het omschakelen naar thuiswerken en het vaak ook thuis lesgeven van de kinderen. Maar ook veel bijeenkomsten konden geen doorgang vinden. Er moest omgeschakeld worden naar een nieuwe 'digitale' realiteit. Het college heeft in 2020 besloten dat we het Klimaatverbond onderzoek gingen laten doen naar de relatie van de gemeente met de energiecoöperaties. De situatie in Hilversum, waarbij de samenwerking tussen gemeente en beide energiecoöperaties onderling en met elkaar voor verbetering vatbaar was, vormde de directe aanleiding. Maar ook het besef bij het college dat er een volgende fase van de energietransitie voor de deur staat, een fase van opschaling en doorpakken. En die fase eist weer een andere organisatie, zowel intern als extern en in de verschillende samenwerkingen. Bij de gemeente zelf dus, maar ook bij alle andere betrokkenen. Daarnaast heeft de rekenkamer een onderzoek uitgevoerd. De conclusies uit beide rapporten geven duidelijke handvaten voor het vervolg, voor de volgende fase. Die conclusies gaan we verwerken in het nieuwe programma. Dat kost tijd.

Een andere factor die geleid heeft tot het besluit om het nieuwe meerjarenprogramma uit te stellen, is een onderzoek door de VNG. Daaruit is gebleken dat gemeenten € 600 miljoen structureel tekort komen om alleen al het Klimaatakkoord uit te voeren. In de lobby tijdens de kabinetsformatie wordt er krachtig op aangedrongen om hierin de gemeenten tegemoet te komen. Voor Hilversum zou dat leiden tot extra middelen waarmee ruwweg de inzet op de energietransitie kan verdubbelen. Omdat nu nog onbekend is hoeveel extra middelen beschikbaar komen en per wanneer, is het moeilijk om nu een goed meerjarenprogramma te ramen.

Vandaar dat voor uitstel gekozen is, zodat we met de maatschappelijk betrokken organisaties samen een gedragen meerjarenprogramma kunnen opstellen in 2021.

8. Financiën

	Begroting	realisatie 2020
Green deal media	€ 46.800	€ 30.420
Green deal Kantoren	€ 46.800	€ 42.221
Project verduurzaming ondernemers Gijsbrecht	€ 2.500	€ 2.500
Zon op Dak Project	€ 10.000	€ 10.665
Afspraken Centrum/1221	€ 2.500	€ 4.583
overige	€ 1.400	-
Eindtotaal	€ 110.000	€ 90.389
	Begroting	realisatie 2020
Energiedienstenbedrijf/regio	€ 82.000	€ 82.048
VVE Projecten	€ 5.000	-
RRE	€ 15.457	€ 15.457
Green Deal Scholen	€ 50.000	€ 28.737
routekaart	€ 5.000	-
Overig	€ 35.411	-
Eindtotaal	€ 192.868	€ 126.242
	Begroting	realisatie 2020
Inhuur kwartiermaker/aanjager (sander)	€ 50.000	€ 56.455
Certificering CO2 prestatieladder	€ 5.000	€ 4.750
LCA berekening Catering	€ 5.000	€ 2.185
E-gaming	€ 20.000	
Lidmaatschap SKAO	€ 2.500	€ 2.345
begeleiding duurzaamheidsadviseurs	€ 9.000	€ 3.388
Eindtotaal	€ 91.500	€ 69.123
	Begroting	realisatie 2020
Transitie Visie Warmte / RES	€ 110.000	€ 109.835
De Meent (fase 1 en 2)	€ 70.000	€ 73.152
Kerkelanden voorwerk	€ 4.000	€ 4.000
Kerkelanden	€ 130.000	€ 130.000
Overigen		
Eindtotaal	€ 314.000	€ 316.987
	Begroting	realisatie 2020
Green Deal E. Auto	€ 17.500	€ 21.239
HET	€ 25.000	€ 8.316
Hilverzon	€ 132.200	€ 131.690
H100	€ 120.000	€ 119.920
klimaatverbond	€ 1.500	€ 1.440
Overigen	€ 11.800	€ 1.025
Eindtotaal	€ 308.000	€ 283.630
	Begroting	realisatie 2020
Inlenen senior communicatieadviseur	€ 70.000	€ 64.877
Inhuur adviseur	€ 85.000	€ 32.124
Aanschaf Leefstijlen	€ 5.000	€ 3.500
Overige communicatie (flyers/poster etc)	€ 10.000	€ 1.943
Backoffice inhuur capaciteit verwerking duurzaamheidslening		€ 25.000
Eindtotaal	€ 170.000	€ 127.443
Eindtotaal	€ 1.186.368	€ 1.013.814

Dekking		
Meerjarig begroot programma "Duurzaam Hilversum 2016-2020	€ 778.000	€ 778.000
Overige inkomsten (BTW teruggaaf)		€ 19.982
Regeling ReductieEnergie verbruik (SISA) Rijkssubsidie 2019**	€ 15.457	€ 15.457
Warmte transitie Kerkelanden. Provinciale subsidie 2019***	€ 130.000	€ 88.000
Decembercirculaire 2019/2020/2021*	€ 274.911	€ 189.911
Eindtotaal	€ 1.198.368	€ 1.091.350
Resultaat ****		€ 107.018

* Er wordt €85.000 doorgeschoven van 2020 naar 2021 ten behoeve van de TransitieVisie Warmte

**Vanwege de Coronacrisis heeft dit project vertraging opgelopen, het project is verlengd tot 31-12-2021.

***Er is in 2020 subsidie ontvangen, die niet in de gemeente begroting opgenomen was. De eindafrekening vindt in 2021 plaats en dan wordt het laatste deel van de subsidie van de provincie ontvangen.

**** Het resultaat wordt verrekend met de algemene middelen.